

Acht redenen waarom kardinaal Joos niet mag worden veroordeeld

DIVERSE PARTIJEN HEBBEN KLACHT INGEDIEND TEGEN DE KERSVERSE KARDINAAL JOOS. DEZE ZAAK WORDT VOLGENS STEFAN SOTTIAUX EN JOGCHUM VRIELINK EEN TEST CASE VOOR DE NIEUWE ANTIDISCRIMINATIEWET. SOTTIAUX EN VRIELINK, NOTOIRE VOORSTANDERS VAN DE ANTIDISCRIMINATIEWET, ZIEN ECHTER ACHT JURIDISCHE EN RECHTSPOLITIEKE REDENEN OM DE KARDINAAL NIET TE VEROOORDELEN.

STEFAN SOTTIAUX
JOGCHUM VRIELINK

De uitspraken van kardinaal Joos in *P-magazine* zijn intussen bekend. Van al wie zich lesbisch of homo noemt, is hoogstens vijf tot tien procent dat ook werkelijk. De anderen zijn 'gewoon seksueel geperverteerd'.

Deze zaak wordt een test case voor de nieuwe antidiscriminatiewet (ADW). Diezelfde wet hebben wij gedurende zijn totstandkoming fel verdedigd. Nog altijd zijn we van mening dat de wet een belangrijke bijdrage kan leveren aan het aanpakken van een aantal schrijnende maatschappelijke achterstellingen.

Dat wil echter niet zeggen dat elke veroordeling op grond van de wet wenselijk zou zijn. In casu lijkt ons zelfs duidelijk het tegengestelde het geval. Dit doet niets af aan de kwetsende en misplaatste inhoud van de gewraakte uitspraken. Onenigheid of afkeur is echter iets anders dan een juridisch verbod.

1. De uitspraken vallen niet onder de strafbaarstellingen van de antidiscriminatiewet

Geen enkele bepaling uit, of gerelateerd aan, de antidiscriminatiewet biedt een juridische grondslag voor een veroordeling van Joos. Ten eerste: de kardinaal zette niet aan tot discriminatie op grond van homoseksualiteit in de zin van artikel 6 § 1. Hij verkondigde weliswaar een kwetsende mening, maar van het aansporen van derden tot bepaalde handelingen of houdingen was eigenlijk geen sprake.

De uitspraken als een aanzet interpreteren zou een uitholling van dat begrip betekenen, dat net tot doel heeft de bestraffing van loutere opinies te voorkomen. Ook het door het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding ingeroepen artikel 12 van de wet biedt geen soelaas. Dit artikel voorziet onder meer in een strafverzwaring voor een belediging in de zin van artikel 448 Sw. indien deze is ingegeven door 'het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens seksuele geaardheid'. Zoals de tekst echter geeft, moet het hier gaan om de belediging van 'een persoon' en niet van een groep, zoals 'de holebi's'. Joos heeft geen enkel concreet persoon aangevallen.

Op burgerrechtelijk vlak is er artikel 2 § 4, vijfde streepje antidiscriminatiewet dat het verspreiden van discriminerende uitspraken verbiedt. De

grondwettigheid van deze bepaling is echter fel betwist. De Raad van State beklemtoonde in zijn advies dat dit artikel in geen geval mag worden opgevat als een verbod voor burgers om in het openbare debat meningen te uiten die een of andere groep van de bevolking 'schokken, verontrusten of kwetsen'.

2. Veroordeling is strijdig met de vrijheden

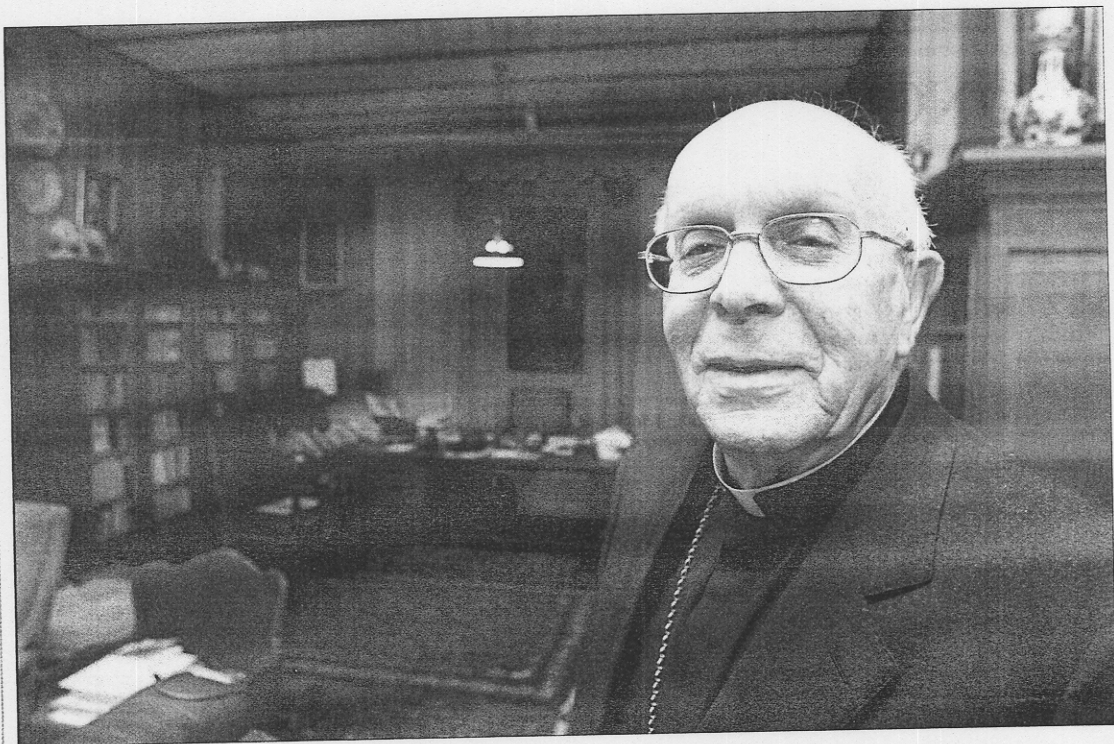
De vrijheid van meningsuiting is niet absoluut; uitspraken die op een of andere manier de rechten van anderen aantasten mogen worden bestraft. Tot nu toe was het criterium daarvoor 'aanzet tot discriminatie haat of geweld'. In deze zaak wil men echter meningsuitingen aanpakken die 'simpelweg' beledigend zijn voor een groep. Nog los van de vraag of dit de bedoeling van de wetgever was, is dit een gevaarlijke evolutie. Het al dan niet grievend karakter van een uitspraak

hangt immers sterk af van de inborst van het individu of de groep waartoe zij gericht is. Een afbakening van de vrijheid van meningsuiting aan de hand van enkel subjectieve gevoelens dreigt dat recht op termijn totaal te ondermijnen. Een tweede vrijheid die door een veroordeling in het gedrang komt is de vrijheid van godsdienst. Immers, de redenering van Joos is, naar alle waarschijnlijkheid, geïnspireerd op zijn geloofsovertuiging. In Nederland zijn al verschillende priesters en imams na het doen van (veel grovere) homofobe uitspraken vrijgesproken, op grond van de overweging dat een veroordeling de godsdienstvrijheid te zeer in het gedrang zou brengen.

3. Veroordeling leidt tot inflatie

Met een verbod om te beledigen op grond van alle in de antidiscriminatie-

wet opgenomen gronden, en dat zijn er veel, begeven we ons op een hellend vlak. Dit werd al duidelijk naar aanleiding van de zaak Joos. In één van de reacties op zijn uitspraken werd geopperd dat Joos 'een debiele kardinaal' is die benoemd is door een 'debiele paus'. Die laatste uitspraken zijn voor bepaalde bevolkingsgroepen echter (paradoxaal genoeg) niet minder kwetsend dan de uitspraken van Joos zelf. Bovendien gaat het om categorieën, katholieken en gehandicapten, die evenzeer worden beschermd door de antidiscriminatiewet. De kardinaal en al wie behoort tot één van deze 'groepen' zouden dus met evenveel recht een klacht kunnen indienen. Dat dit niet louter hypothetisch is, wordt bewezen door het feit dat ondertussen blijkbaar ook effectief een klacht terzake is ingediend! Het hek lijkt van de dam.

© Photomedia

SALLE DES MOTS PERDUS

In 'Salle des mots perdus' kijken beurtelings Carl Bevernage en Herman Croux met milde verwondering naar de wonderlijke wereld van het recht

BROODKRUIMELS

HERMAN CROUX

Elke ochtend lagen er broodkruimels op onze stoep en oprit. Soms maïs of zangzaad. Op natte dagen lagen er wakke boterhammen. Het was geen gezicht. Was hier een anonieme die-renvriend aan het werk of ging het om een pester?

Ik begon mij op te winden en startte een juridisch onderzoek. Wat zegt de gemeentelijke regelgeving over sluike storten? Kan ik een strafklacht indienen wegens belaging? Of kies ik beter voor de civielrechtelijke route van overlast en burenhinder om efficiënt op te treden tegen zulk onrecht? Via informele contacten in

de buurt identificeerde ik de verdachte - Public Enemy Number One van onze straat. Sommigen stelden voor een petitie te beginnen. Vele anderen waren al het slachtoffer geweest van deze dader.

Op kantoor opperde een onervaren stagiair: 'Ga toch eerst eens spreken met die dame.' Daar had ik nog niet aan gedacht. Bij de dame aangeboden. De eerste keer kwam er geen reactie, maar de volgende dag ging haar raam open. Zij legde uit dat zij heel veel van de vogeltjes hield en beloofde nooit meer voor overlast te zorgen.

Stel je voor dat de dame door een dagvaarding zo van streek zou zijn, dat ze doodvalt. Onlangs raakte een man over zijn toeren. Een twist over de erfenis bracht zijn dochter ertoe beslag te laten leggen op een deel van zijn

bezittingen. Terwijl de deurwaarder en de vrede-rechter op de oprit stonden, kreeg de man een fatale hartaanval. 'Gestorven door harteloosheid', luidde zijn doodsbbericht in de krant, dat geen gewag maakte van de dochter. De onvermijdelijke commentator introduceerde een nieuw misdrijf: 'moord met het wetboek'. Het is geen wonder dat een overgevoelige ziel als Marcel Proust besloot een carrière als jurist aan de wilgen te hangen. Na een jaar klerkschap oordeelde hij dat de advocatuur het meest verschrikkelijke beroep op aarde was. Ondertussen ligt er geen brood meer op de stoep. Ik begin het te missen.

(De auteur is advocaat in Brussel)

► 4. *Opportuiniteit 1: veroordeling leidt de aandacht af van feitelijke discriminaties*

De aanpak van meningsuitingen en de grote commotie daaromtrent leidt de aandacht en energie af van veel fundamentele problemen die de wet zou moeten aanpakken: de feitelijke discriminaties in huisvesting, tewerkstelling en op andere openbare terreinen van het maatschappelijk leven. Het is in dit verband veelzeggend dat in een vonnis van enkele weken oud de discriminatie van een homopaar door de verhuurders van een appartement niet kon worden vastgesteld bij gebrek aan bewijs. De uitvoeringsbesluiten die het bewijs moeten regelen zijn nog steeds niet genomen en dus kon de bewijslast niet worden verdeeld. Hieraan werd in de pers of in politieke kringen geen woord vuil gemaakt.

5. *Opportuiniteit II: veroordeling verkleint draagvlak antidiscriminatiewet*

Een strenge censuur van de meningsuiting blijkt bovendien het maatschappelijk draagvlak voor antidiscriminatiewetgeving aan te tasten. Op dit zogenaamde 'backlash-effect' wordt niet alleen gewezen door conservatieve critici, het wordt ook aangetoond in onderzoek uit onverachte bron. Zo toont een studie van de *Equal Opportunities Commission* (het Britse 'Centrum voor gelijkheid van kansen') van vorig jaar aan, dat het publiek zeer afwijzend staat tegenover wat het ervaart als 'politiek correcte'

tolerantiebegrip. Een tolerantie die alleen zichzelf toereert slaat om in haar tegendeel.

7. *Veroordeling tast neutraliteit van de staat aan in levensbeschouwelijke en wetenschappelijke opvattingen*

Een ander democratisch beginsel dat door veroordeling *de facto* zou worden aangetast, is de neutraliteit van de staat in levensbeschouwelijke en wetenschappelijke opvattingen. De visie dat homofilie een wijze van zelfontplooiing is als elke andere, is niet alleen van zeer recente datum: het is ook 'slechts' een opvatting tussen

anderen. Het komt aan de staat toe om deze visie procedureel te accommoderen en een leven ernaar mogelijk te maken. Het komt de staat echter niet toe om de inhoudelijke opvatting die eraan ten grondslag ligt te verheffen tot staatsideologie en andere visies actief juridisch te vervolgen.

8. *Veroordeling geeft tegenstanders antidiscriminatiewet gelijk*

Professor Matthias E. Storme voelt zich dezer dagen onterwijdeld gesterkt in zijn verzet tegen de totstandkoming van de antidiscriminatiewet. Samen met anderen voorspelde hij

immers dat de wet zou leiden tot een politiestaat, waarin eenieder met afwijkende meningen 'gelijgeschakeld' en 'genormaliseerd' zou worden. In theorie is dat echter niet noodzakelijk het geval. Als we kijken naar de eerste toepassing van de wet, een verbod op een oud boek, en nu dit mogelijke nieuwe geval, dan geeft men de criticiasters feitelijk gelijk.

(Stefan Sottiaux is advocaat en assistent aan de UA, Jochum Vrielink is assistent aan de KU Leuven)

CORRECTIES EN AANVULLINGEN

Patrick Dewael is uiteraard minister van binnenlandse zaken in de federale regering. De macht der gewoonte gaf hem in *De Juristenkrant* nr. 82 (p. 4) nog even zijn vorige titel terug van Vlaams minister-president.

ONENIGHEID OF
AFKEUR IS IETS
ANDERS DAN
JURIDISCH
VERBOD

gelijkheidsclaims. Uit het bewuste rapport, met de titel *Talking Equality*, blijkt vooral ook dat druk op (discriminatorische) meningsuitingen een averechts effect heeft op het draagvlak voor de bestrijding van discriminatie in het algemeen. In dat opzicht is het dus belangrijk prioriteiten te stellen.

6. *Veroordeling berust op verkeerd tolerantiebegrip*

De strijd tegen discriminatie betekent niet dat we elkaar allemaal zonder onderscheid moeten accepteren in het diepst van onze gedachten. De huidige acties worden echter wel ingegeven door deze gevaarlijke misvatting, die berust op een verkeerd begrepen tolerantiebegrip. Tolerantie betekent in een plurale democratie niet dat het nodig is dat alle neuzen in dezelfde richting wijzen: sterker nog, het afdwingen van een dergelijke situatie luidt zelfs de dood in van diezelfde samenleving. Bij 'tolerantie' gaat het per definitie om meningen en opvattingen die omstreken zijn. Deze dienen echter te worden getolereerd zolang zij de instellingen van een samenleving niet direct in gevaar brengen: deze aanpak is de waarborg voor de betekenisvolle vrijheidsruimte in een democratie. Het verheffen van één opvatting tot 'waarheid', die juridisch kan worden afgedwongen, is fundamenteel in tegenspraak met het

BMW 530d
Berline

www.bmw.be

Als je
echt wilt rijden

Een bloedmooie lijn, een krachtige 6-cilinder-in-lijn dieselmotor met Commonrail van de tweede generatie (211 PK), een hele reeks technische innovaties en een Business Line uitvoering die de rijke standaarduitrusting nog verder uitbreidt met metaalkleur, lederen binnenbekleding Dakota, fluwelen tapijten voor- en achteraan, Park Distance Control en navigatiesysteem Business. De nieuwe BMW 530d Reeks Business Line heeft werkelijk alles om u, als veeleisende professionele gebruiker, te overtuigen. En met deze aanbieding, speciaal op maat van zelfstandigen en vrije beroepen, heeft hij ook nog eens alles om uw boekhouder te overtuigen...

785,29 BTW. Maandprijs voor Financiële Renting op 48 maanden van BMW Financial Services n.v., Lodderstraat 16 te 2880 Bornem. Catalogusprijs: € 37.254,96 excl. BTW. Voorschot van 15% + BIV: € 5.959,94 excl. BTW. Zijn in de prijs inbegrepen: BIV, verkeersbelasting, aflossing kapitaal en interesten. Onder voorbehoud van aanvraag van uw aanvraag door BMW Financial Services n.v. Aanbod geldig tot 29/02/04. Prijzen onder voorbehoud van vergissingen en weglatingen.

€ 649 per maand*

***Exclusief aanbod
voor zelfstandigen.**

GEEF VOORRANG AAN VEILIGHEID.

Getoond model met opties.

Gemiddeld verbruik (l/100km)/CO₂-uitstoot (g/km): 6,9/184